

РЕЛИГИЈА КАО ИНИЦИЈАТОР САМОУБИЛАЧКОГ ТЕРОРИЗМА

Сажетак: Предмет рада је спремност терористичке организације инспирисане религијом да користи метод самоубилачког напада. Извесна конфликтна подручја на Блиском истоку, укључујући Израел-Палестину, Ирак и Авганистан, и терористичке организације у њима, немају много потешкоћа у проналажењу волонтера који су спремни да се убију. Уместо тога, присуство верских служби, за које се мислило да ће повећати коалиционо опредељење, позитивно предвиђа подршку за самоубилачке нападе. Такође ће се елаборирати јединствени ефекти верских уверења на политичко насиље применом њихових увида на варијације у озбиљности самоубилачких напада. Многи стручњаци тврде да је инциденција самоубилачких напада подстакнута религијским веровањем и да би се тестирала ова хипотеза, неопходно је истражити да ли је укупан број самоубилачких напада по насилном сукобу или годишњи број самоубилачких напада по земљи повезан са верским сукобима.

Кључне речи: религија, верска уверења, самоубилачки тероризам, сукоб

Увод

Велики број аутора тврди да су акције терориста подстакнуте широким скупом мотива. Као што се мотивације за тероризам се могу наћи на локалној, регионалној и глобалној сцени, исто тако, узроци за радикализацију могу се наћи на локалном, регионалном и глобалном нивоу. Такви налази јасно указују на значај религијских веровања у самоубилачком тероризму и процене личности само-мученика до сада су се ослањали на биографски материјал извучен из секундарних извора. Религија која заузима централни положај у људском животу постаје медиј за превођење овог друштвено-политичког сукоба у морални. У раду се претпоставља да је верски тероризам, који врше они чије су мотивације и циљеви под доминантним религиозним утицајем, укоренен у погрешном или тумачењу теолошких епитета или може бити резултат екстремних облика који могу променити стварност и тиме „усмерити“ појединца или

* marko.krstic.1982@gmail.com

групу људи на искривљене верзије верских чињеница. Насилни божански концепти јудаизма, хришћанства и ислама вероватно су били једна од главних покретачких снага иза крвавих историја ове три религије и њиховог утицаја у светској политици кроз историју. Иако се ови концепти мењају кроз векове, савремени верски тероризам у различитим облицима и даље утиче на различите насилне „концепте Бога“ и сродну реторику. Пронађене су значајне разлике између самоубилачких и не-самоубилачких терориста и између ове две групе и организатора напада мучеништва. Упркос њеном присуству у свим верским традицијама, екстремно само-жртвовање у сваком случају није лако објаснити и са правом посматрамо и карактеришемо већину људи који траже бол или смрт као ментално болесне.. Спроведена је комбинација когнитивног и телесног феноменолошког приступа како би се указало на то да истраживање у области самоубилачког тероризма мора узети у обзир људско утеловљење како би дошло до свеобухватнијег разумевања корена верског тероризма. Религија може понудити различите награде нападачу, а кроз историју су многи употребљавали религију да мотивишу своје борце.

Поставља се питање шта би самоубилачки нападач морао да верује да се сматра рационалним? Модел анализе има тестабилне импликације за тактички избор и штету коју постижу различити типови побуњеника и ове импликације поткрепљују подаци о терористичким нападима на Блиском истоку. У раду ће се такође анализирати избор самоубилачких напада као ефикасне тактике, предвиђајући да ће се самоубиство користити када су мете добро заштићене и када је штета велика. Када се верска идеологија користи у случајевима политичког насиља, то може довести до тога да борци доживљавају своју борбу као свету и постану раздвојени од локалних фактора. Ово не зависи од специфичних групних мотивација; уместо тога, свако верско насиље, било етнорелигиозно или фундаменталистичко, деструктивније је од насиља под утицајем не-верских фактора. Једном када група учествује у самоубилачким нападима, религиозно окружење под којим се одвијају њихове акције, може довести до наглашавања изазивања бројних смртних случајева, без обзира на циљеве или тежње групе. Иако су карактеристике и циљеви групе несумњиво важни, природа религијске идеологије је оно што објашњава озбиљност самоубилачког тероризма. Стандардна објашњења указују на то да је религиозни фанатизам примарни покретач у генерисању самоубилачких бомбардера. Међутим, све већи број емпиријских студија указује на то да је самоубилачки тероризам вишедимензионални феномен који се не може олако објаснити као исход религиозног фанатизма. Такође ће се истражити и јединствени ефекти верских уверења на политичко насиље применом њихових увида на варијације у озбиљности самоубилачких терористичких напада.

Снага религије и њен утицај на интензитет самоубилачких напада

Религија је одувек била извор дубоког емоционалног искуства (Emmons, Paloutzian, 2003), она је „мајка“ рата, и конфликти који укључују религију су

међу најнеповољнијим људским споровима. Ипак, до недавно, ратови мотивисани или су под утицајем верских идеологија били су ограничени на мале добро дефинисане „представе“ (Freamon, 2003). Религије позивају „суперсиле“ да се баве емоционално еруптивним егзистенцијалним узнемиравањима, као што су смрт и превара. Све религије, изгледа, имају „надахњујуће, изузетне манифестације стварности“ (Atran, Norenzayan, 2004). Током протеклих деценија, социолози су много дискутовали о религијском екстремизму. Од стотине студија случаја и резултата истраживања, сакупљали су бројне емпијске генерализације о такозваним „култовима“, „сектама“ и „фундаментализму“. Упркос присуству у свим верским традицијама, екстремну само-жртву у сваком случају није лако објаснити. С правом гледамо већину људи који траже бол или смрт као ментално болесне и нестабилне, ипак студије одбацују наизглед очигледан закључак да је религиозна само-жртва¹ такође укореењена у депресији, опсесији или другим облицима ирационалности (Iannaccone, 2003).

Једна од карактеристика модерног проблема тероризма јесте да, иако мотивације проистичу из различитих и контрастних друштава, језик религиозно инспирисаних милитаната је продукт сукоба религија који превазилази националне границе. Тако терористи верују и понашају се према свом уверењу тако да географска ограничења која су карактеристична за ранији тероризам су ирелевантна (Altinbulak, Sarica, 2007). Исламска сотериолошка доктрина заговара добра дела и „Божију милост“ као предуслове за људско спасење и узвишено веровање о спасењу. У савременим окружењима се бави и неким од мотива самоубилачких бомбардовања од стране муслимана и тврди да је узимање сопственог живота потпуно забрањено у исламу. Стварајућа идеја да самоубилачко бомбардовање отвара врата спасењу, је стога неодржива². Без обзира на олакшавајуће факторе, нема легитимитета у исламском праву (шеријату) за злочин самоубистава или изведеног тероризма (Anees, 2006).

Чини се да постоји значајан однос између верских група и употребе самоубилачког бомбардовања, међутим, детаљи о односу остају замагљени и још увек је нејасно да ли је тај однос настао због историјске несреће, нпр. груписања одређеног скупа сукоба које би могле изазвати употребу самоубилачког бомбардовања у исламском свету; нешто о идеологији одређених група, попут Ал Каиде и других група Салафи Јихада; нешто о начину на који верске групе делују као ексклузивни клубови и регулишу чланство; или неку комбинацију ових фактора. Бернхолз (2004) из верске перспективе сматра да су терористичка дела рационална дела која подржавају врховне вредности групе. Мерари (2012) се бави интервјуима са ухапшеним бомбашима у Израелу и тврди да самоубилачки бомбашаи показују карактеристике депресије, али интервјуи Брима и Араја (2012) са породицама и пријатељима палестинских самоуби-

¹ Raparort (1979, 1999) је продужио Диркемову анализу ритуала, пре свега истражујући његову формалну структуру. Он је тумачио утицај ритуала на солидарност групе као последицу својих комуникационих способности и тврдио да ритуали промовишу поверење и сарадњу унутар заједница јер указују на тачне намере својих извођача (Sosis, Ruffle, 2003).

² Нпр. либерална левица „бомбаша самоубицу“ третира као транс-историјску „фигуру“, „исламофашисту“ или „ирационалног“ муслимана (Motha, 2009).

лачких бомбардера указују на то да бомбаши не показују ниво депресије већи од оног који би се очекивао у општој популацији (Hogowitz, 2015).

Када је реч о женама, ескалација женских бомбашких напада широм Ирака је довела до бујице медијских напора да се идентификује специфична родна мотивација на основу овог повећања, што је резултирало необичном разноликошћу психолошких и културних објашњења о томе шта наводно управља „умом жене самоубице!“³.

Спремност фундаменталистичких терористичких организација да користе жене упркос дилеми коју представљају вере и традиције потиче из њиховог разумевања тактичких предности датих њиховом наизглед невином спољашњем изгледу и универзалним перцепцијама њиховог ненасилног карактера⁴. Ово им омогућава да заобиђу сигурносне мере и људство јер су мање сумњичави у својим намерама. (Shweicer, 2003). Самоубилачки тероризам је експанзивни феномен и резултат је интензивне употребе од стране верски мотивисаних организација.⁵ Ова растућа повезаност између религије и самоубилачког тероризма може бити делимично резултат улоге религије у подстицању народне подршке за ову тактику и група који га употребљавају. Скоро све побуњеничке организације, укључујући и оне које користе самоубилачки тероризам, захтевају праг пасивне и активне народне подршке да преживе. Неки докази показују емпиријску везу између веровања или идентификације са „политичким исламом“ и подршци за самоубилачки тероризам међу муслиманима. Партикуларно забрињавајуће су конотације које подржавају самоубилачки тероризам, тврдећи да он може бити продукт функција специфичних верских уверења или култура (Ginges).

Без обзира на верско порекло речи, „фанатизам“ у модерној употреби, често се шири изван религијског контекста и односи се на више генерално садржана екстремна веровања. Према западним теоретичарима, акти самоубилачког тероризма извршени од стране присталица ислама и Хиндуизма, могу се приписати фанатизму или менталној болести или пак обома⁶ (Hudson, 1999).

³ До недавно, употреба женских бомбаша самоубица је био јасан показатељ секуларног тероризма, али разлика између „секуларног“ и „религиозног“, у том смислу, постаје све нејаснија и замагљенија. Спремност фундаменталистичких исламских организација да искористе жене у својим самоубилачким операцијама у супротности је са принципима религије, као и традиционалних друштвених норми које онемогућавају учешће жена у „мушким“ активностима које захтевају близак контакт са људима са којима нису у браку.

⁴ Жене девице Муслиманке верују да ће рај бити њихова награда ако умру за Ислам, и не постоји такво сексуално блаженство које следује женама мученицама; њихова ревност је контаминација себичности било које врсте. Наравно, жене терористи, као и њихове мушке колеге, ретко мисле о себи као терористима, већ као морално праведнији облик неког алтернативног система, чему год да се супротстављају (Myers, 2002).

⁵ У 20 година пре 2001. године процењено је да су 188 дела самоубилачког тероризма обављале углавном организације са нерелигијским мотивацијама. Међутим, између 2000. и 2004. године преко 400 таквих напада је дошло, од чега најмање 70%, од стране верски мотивисаних организација.

⁶ Из перспективе исламског покрета, међутим, такви акти самоуништења имају културну и верску димензију и историјско порекло, што се види у понашању верских секти у вези са шиитским покретима, нарочито *Асасина*. Према научницима муслиманске културе, самоубилачки напади,

Спекулисало се да посвећеност верским уверењима може знатно олакшати подршку за самоубилачке нападе ⁷јер поједина верска уверења „оцрњују“ људе других вера, обећавају награду „мученику“ у загробном животу, или садрже наративне традиције које величају дела борбеног мучеништва, као што су самоубилачки напади. Алтернативно, однос религије и самоубилачких напада може бити независан од веровања самог по себи, већ потичу од способности религије да повећа посвећеност коалиционог идентитета и унутар-групне сарадње или жупном алтруизму путем колективног ритуала (Ginges, Hansen & Norenzayan, 2009).

Данашње фракције Ал Каиде, њихови наследници, као и сапутници користе списе Ибн Таимија (*Ibn Taimiaa*) и оних који су били уз њега и та повезаност је чврста, а често наводе исте куранске пролазе и методе који оправдавају насилни цихад из седмог века. Верски свештеници објављују и цитирају фатву, а можда најзначајнији од њих је шеик Јусуф ел Карадави (*Jussuf el Karadavi*), који се уздигао на интерпретацијама којима се оправдава самоубилачки бомбашки напада и други акти тероризма и убистава цивила, а све у славу цихада. Он је окарактерисао самоубилачки бомбашки напад врхунским обликом цихада у славу Бога и самим тим, верски легитимним и иако он тврди да Куран не дозвољава нападе на невинне, његова дефиниција невинности је толико уска да гаранције такве врсте не долазе у обзир (Букау, 2006). У неким сукобима, већа употреба самоубилачких напада у великој мери је потенцијални знак да је борба „исламизирана“. Историјска веза са муслиманским *Assasins* групама се често помиње, употреба самоубилачких напада Ал Каиде је реномирана, и јачање веза између те организације и многих других, више локалних аутохтоних група се понекад показало бар делимично као промена у тактици. Локалне групе, које су недавно користиле самоубилачке нападе (чеченски милитанти), се квалификују као забрињавајући показатељ растућег утицаја радикалних исламских фракција у Чеченији или веза са радикалним групама као што је Ал Каида⁸. Међу палестинским групама понекад доминирају нерелигијски националистички мотиви, нарочито у вези са групама као што су

исламиста и Тамила служе као примери мучеништва и у том контексту их и треба интерпретирати. Арапски термин који се користи је *Istishad*, верски термин који значи дати свој живот у име Алаха, за разлику од *Intihara*, који се односи на самоубиства као резултата личног стреса, што није толерисано у исламским учењима.

⁷ У најсвеобухватнијој студији до данас, политички научник Папе (2005) је каталогизирао и анализирао сваки самоубилачки напад од 1980. до 2003. године. Подаци откривају критички увид у мотивацију самоубилачких бомбардера. Осим тога, на основу примарних демографских података, Папе је утврдио да је од 384 самоубилачка бомбашка напада у овом временском периоду 43% било религиозни, док је 57% било секуларно. Овај тренд представља епитет од стране идеолошке припадности нападача Хезболаха: од 41 суицидних бомбардера, само 8% су повезани са исламским фундаментализмом у поређењу са 21% комунистичких / социјалистичких и 71% ришћанских (Kassim, 2008).

⁸ Злогласна фатва коју је потписао *Осама Бин Ладен* и други исламисти против САД гласи: „Одлука да се убију Американци и њихови цивили и војне мете, индивидуална је обавеза сваког муслимана који то може да уради у било којој земљи у којој је могуће то извести, како би се ослободила света џамија (Мека) из њиховог стиска и како би се њихове војске иселиле из свих земаља ислама, поражени и са немогућношћу да прете било ком муслиману“ (Pape, 2003).

Ал-Акса палих бораца бригаде, који је изданак милитантних елемената у суштини секуларне *PLO Fatah* фракције. Заиста, глобално, наизглед већи део укупних самоубилачких напада у последњих двадесет година је извршено од стране секуларних група, као што су Тамилски тигрови и *PKK*, који и форсирају пре традиционални концепт националне припадности и жртвовања, него верски мотивисане групе (Cronin, 2003). У време независности Пакистана било је 245 „*Мадреса*“ -то су била места религијског образовања, сиротишта за становање, образовање на начинима религије, моралног понашања и правичног живота. Постојао је брзи раст ове институције током сукоба у Авганистану, а број је порастао 27 пута: од 245 у независности до 6870 у 2001. (Naqvi, Faraz, Numa, 2011).

У својој недавно објављеној књизи, *Откривање Цема Исламија*, један од бивших лидераа Ал Каиде, Насир Абас (*Nassir Abbas*), побија оно што он сматра да је тенденциозна употреба Курана у оправдању самоубилачког бомбашког напада и насиља над колегама Муслиманима и цивилима. Ни један стих у Курану не садржи наредбу за муслимане да воде рат против људи друге вере, пише Абас“, или да убијање жена, деце и цивила икада може бити оправдано. Супротно веровање је само створило раздор у муслиманској заједници и довело до тога да немуслимане сматрају ислам за садистичку и окрутну религију. Он објашњава да је најбоље да алтруистичке самоубице које верују да је оно што они раде свето и далеко од насиља, промовишу свете вредности и ширење вере и једнаких економских могућности, кроз социјални и политички напредак, и кроз образовни профил и личне побожности. Искрено алтернативно апеловање на свете вредности, могло би да угрози консензус о насилности цихада (Atran, 2006).

Док Масловова теорија (1943) указује на то да се задовољење људских потреба базира на (физиолошким, сигурносним) предусловима за активирање виших потреба (љубав, уважавање, само-актуелизација), наша теорија указује на то да се може десити супротно и то активирање виших потреба може довести до стварног потискивања нижих потреба⁹. Хамас нпр. управља летњим камповима у којима сваке године учествује око 100.000 дечака и девојчица и ови укључују екстремистичку исламску индоктринацију, парамилитарну обуку, као и друштвене активности, све усмерене ка стварању великог броја будућих регрута у редове Хамасових милитаната¹⁰. Позната је и баскијска ЕТА која се

⁹ Забележено је и сведочење бившег црног тамилског тигра, припадника елитних одреда за самоубиство, који је недавно интервјуисан у Шри Ланки: породица и односи су заборављени на том месту и није било места за љубав. То значи страст и лојалност оној групи, онима који су задужени, онима који су жртвовали своје животе за групу. „Онда сам дошао на сцену где нисам имао љубав према себи. Нисам имао вредност за свој живот. Био сам спреман да се потпуно поднесем, чак и да се уништим, како бих уништио другу особу“

¹⁰ Гингес & Атран (2009) извештавају о резултатима репрезентативног истраживања са 1260 Палестинаца са Западне банке и Газе спроведене у децембру 2005.-до јануара 2006. године. У контексту истраживања, испитаници су упитани: Какав је положај Ислама у вашем мишљењу о бомбашу који извршава напад бомбардовања (који неки називају мученичким нападима док их други називају самоубилачким нападима) убијајући себе у циљу убијања својих непријатеља. Дали Ислам дозвољава такву акцију? 43% оних који су одговорили „да“ на ово питање (83,5% свих

бави малом децом ради идеолошке индоктринације и стварању будућих кадрова бораца ЕТА. Психолошки гледано, инцулцијација код деце о херојским темама представља покушај терористичке организације да створи прилику за огромну значајну добит у очима мале деце која ће се остварити кроз мучеништво због разлога њихове групе (Kruglanski, *et.al.*, 2013).

У тактичком арсеналу Ал-Каиде, самоубилачки напади играју кључну улогу. Ниједна друга тактика не симболизира способност ове групе и способност да инспирише велики број муслимана широм света, као и „операције мучеништва“, да користе еуфемичко означавање групе¹¹. Укључен је дух самопоштовања у колективну психу готово свих његових „герера“, створивши култ мучеништва који далеко превазилази палестински и либански културни смрт у целокупном обиму и дубини (Moghadam, 2005).

Концепт мучеништва у самоубилачкој мисији

Међу другим софистицираним аргументима, неки терористи наводе да Алах, а не бомбаш, одлучује да ли ће други умрети, и да ли ће жене и деца погинути са *схaxидом* (мучеником). Неки ученици верују да нови поглед на мучеништво, усвојен од стране многих шиитских муслимана након иранске револуције из 1979. године, пропагира нове врсте тероризма које је Хезболах касније усавршила (Suicide terrorism Martyrdom and murder, 2004). Хипотетичко објашњење могло се заснивати на различитим стиловима личности мученика и не-мученика. Резултати показују да је групу мученика углавном одликовао зависни и избеглички стил, док је већина контролне групе имала импулсиван и нестабилан стил личности. Иначе стил личности има директан утицај на начин на који уређује своје погледе и емоције (Merari *et.al.* 2010). Такозвано „мучеништво“ није само верски концепт, међутим, традиција херојског страдања, где су хероји жртве које спасавају живот своје заједнице, нације или народа, моћан су елемент у многим секуларним традицијама (Cronin,

испитаника) такође су одговорили „не“ на следећа два питања: „Да ли би било прихватљиво да се одрекнем (одложим) мучеништво ако постоји значајно велика шанса да ће изабрана мучена породица бити убијена у одмазди?“ и „Шта ако напад бомбардовања доведе до уништавања и бомбардовања његовог родног града и школе и изазове смрт ученика“. Да ли би било прихватљиво одбацити (или одложити) напад у овом случају? Сигурно, тактика индоктринирања деце у мучеништво и херојство у име своје групе није јединствена за Хезболах.

¹¹ Напади 11. септембра донели су Саудијску Арабију под великим надзор, јер 15 од 19 отмичара су били држављани Саудијске Арабије, многи на Западу су се надали да ће влада Саудијске Арабије започети велике напоре да искорени унутрашњи екстремизам. И да се спасе финансирање терористичких група из суседних извора. Саудијска сарадња у рату против терора била је врло споро да се материјализује и пратила. Негирањем да су Саудијска Арабија или њен извоз вахабизма били кључни фактори у подстицању Цихадистичке групе попут Ал Каиде (Rabasa, 2004). Хиљаде муслиманских имиграната окончано је након напада 11. септембра и они су били подвргнути дуготрајним притварањима без законског поступка и непосредне депортације. Куће и канцеларије истакнутих муслиманских лидера су претресени. ФБИ је надгледао муслиманске активности, тајни докази су користили државни тужиоци, а затворено је и неколико исламских добровољаца (Masud, 2008).

2003). Самоубилачко бомбардовање има додатну вредност: да се постане жртва сопственог чина, и тиме ставити своје непријатеље на стуб моралног срама. Идеја самоубилачког тероризма, за разлику од оног уобичајеног напада, је, перверзно, морална идеја у којој убице, у извођењу драме да буду крајња жртва, захтевају за свој узрок морално високу тачку. Кроз индоктринацију и обуку и под харизматичним лидерима, самоодлучени ћелијски канали пропуштају различита верска или политичка осећања појединаца у групу која је емотивно доста повезана (Bloom, 2005). „Након креирања сопствене културе мучеништва, терористичка организација покушава да га прошири, прибегавајући низу модалитета: проповедање, пропаганда, дискурси харизматичних вођа и епистемичке власти, индоктринације, итд. Коначно, усвајање и ширење културе мучеништва има главни ефекат стварања државе моралних раздвајања, суспензијом обичних етичких стандарда којима се обично људи уздржавају од чињења или подржавају убиства и самоубиства. Искуства и акције који могу промовисати појаву индивидуалних и колективних позитивних ставова према самоубиственом насиљу“¹² (Ibanez, 2006).

Шта је заправо особа која носи епитет мученика? Концепт *sahid* или мученик је, по исламском дефиницији, ратник који је убио непријатеља у бици у име Алаха, што му даје привилегију на право на живот после смрти у рају са 70 својих најдражих рођака и пријатеља и задовољство од 72 девица. Осим тога, исламисти у глобалу виде западне земље, нарочито САД и Израел као антиисламске, које својом кампањом покушавају да поткопају своју веру, културу и вредности. Овај растућа претња навела је многе да прогласе Џихад, или „свети рат“, у самоодбрани против „непријатеља Бога“, чиме дају легитимитет самоубилачким нападима и другим насилним радњама. По речима бившег духовног лидера *Hezbollah-a*, шеика Мухамеда Хусеина Фадлалаха (*Mohamad Husein Fadlallah*), они који су починили такве активности „нису проповедници насиља“, јер Џихад у исламу важи за одбрамбени покрет против оних који намећу насиље“. Ипак, требало би да буде јасно да ислам строго забрањује самоубиство (Grimlandi, Kerkhof, 2006). Акт само-уништења је тако упакован, да особе које одаберу тракав пут, могу се разумети као да су изабрали рационалан или чак херојски избор? Зашто би то имало убедљивију вредност од забринутости за самоодржавање? Слична питања могла би се покренути о било ком контексту рата, где елита дефинише стратешке циљеве и регруте, извучене из шире популације, проводећи самоубиство „и“ мучеништво који су „два различита начина приписивања значења чину добровољне смрти“. У „танкој“ употреби, обе речи имају мање или више универзално значење а неки концепт самоубиства или мучеништва може се наћи у већини култура. Иако је генеричка употреба првог тачније повезана са добровољном смрћу, друга се више односи на чин сведока против некакве неправде (Fierke, 2009).

¹² Интересантан однос високог образовања, који је сасвим релевантан у овом контексту, може се наћи у студији Бароа и Меклерија (2002). Они сматрају да образовнији људи имају снажнија верска уверења, а необавезно посматрање такође указује на то да терористи, а посебно бомбардери самоубице, такође имају јача верска уверења или понекад јача идеолошка уверења од просечних људи (Azam, 2005).

Један од начина деловања „рационалиста“ може објаснити појединачне мотивације за ангажовање у самоубилачким бомбашким нападима је тврдити да част у заједници и поштовање „мученика“ и њихових породица утичу на израчунавање трошкова и користи самоубилачких терориста. Активизам високог ризика би могао бити утемељен нормативним наградама, као што је побољшање репутације и друштвеног положаја међу цењеним вршњацима. Постоје два проблема са овом линијом размишљања. Прво, не чини се логичним да појединци траже награде у којима не могу да уживају. Друго, чак и ако репутационе награде за преживеле чланове породице могу инспирирати саможртвовање, онда се истражују културне норме које чине мучеништво као частан чин заслужујући поштовање на првом месту. У овом случају, нема избегавања улоге културе као конститутивне награде и утицаја у људској рационалности. Претходна анализа сугерише да рационалистички приступи могу објаснити организационе одлуке за запошљавање самоубиства, али не могу објаснити зашто појединци прихватају улогу „мученика“ у испуњавању организационих циљева (Hafez, 2006).

Када се пажња привуче о причама о насиљу, видимо прилично брзо да речи попут жртвовања, самоубиства или убиства нису неутралне ознаке, већ су "учитане" речи евалуације одређених акција. То значи да језик постаје интегрални део физичких борби, а не ствари које се издвајају независно од њих. Називање смрти самоубиством или убиством реторичко је средство за читавање са одређеном сумњивом вредношћу, док га називају жртвовањем или чин мучења је да га подигне на трансцендентне висине-и самим тим, наравно, на религиозне нивое дискурса и понашања (Strenski, 2003). Ствар која је неопходна да би самоубилачки тероризам „процветао“ је организована терористичка фракција. Наиме, они нуде подстицаје за младе људе да инвестирају у идентитет ратничког мученика, идентитет који ће бити изречен вредније од смрти, и девалвиран наставити да живи. Треба размислити шта је у питању у акту самоубиства, где се не гледа само на „сиров живот“, већ живот „обрађен“ кроз идентитет особе (Harrison, 2003).

У тактичком арсеналу Ал-Каиде, самоубилачки напади играју кључну улогу. Ниједна друга тактика не симболизира способност ове групе и способност да инспирише велики број муслимана широм света, као и „операције мучеништва“, да користе еуфемичко означавање групе¹³. Укључен је дух самопоштовања у колективну психу готово свих његових „gherera“, створивши култ мучеништва који далеко превазилази палестински и либански културни

¹³ Напади 11. септембра донели су Саудијску Арабију под великим надзор, јер 15 од 19 отмичара су били држављани Саудијске Арабије, многи на Западу су се надали да ће влада Саудијске Арабије започети велике напоре да искорени унутрашњи екстремизам. И да се спасе финансирање терористичких група из суседних извора. Саудијска сарадња у рату против терора била је врло споро да се материјализује и пратила. Негирањем да су Саудијска Арабија или њен извоз вахабизма били кључни фактори у подстицању Цихадистичке групе попут Ал Каиде (Rabasa *et al.*, 2004). Хиљаде муслиманских имиграната окончано је након напада 11. Септембра и они су били подвргнути дуготрајним притварањима без законског поступка и непосредне депортације. Куће и канцеларије истакнутих муслиманских лидера су претресени (Masud, 2008).

смрт у целокупном обиму и дубини (Moghadam). Хипотетичко објашњење могло се заснивати на различитим стилима личности мученика и немученика. Резултати показују да је групу мученика углавном одликовао зависни и избеглички стил, док је већина контролне групе имала импулсиван и нестабилан стил личности. Иначе стил личности има директан утицај на начин на који уређује своје погледе и емоције (Meragi *et.al.*, 2010).

Процес индоктринације и улога жртве

Аргументи које цихадски лидери и идеолози користе за оправдање самоубилачких бомбардовања и анализу еволуције већине терористичких организација које су спроводиле кампање самоубилачких напада јасно показују инструментално значење такве насилне активности. Волонтери можда нису вољни да се у потпуности упознају с тим, али њихова смрт обично служи плану који је осмишљен да постигне одређене стратешке, оперативне и тактичке циљеве¹⁴ (Ibanez, 2014). За појединачног терористу - и данас заиста мислимо на цихадистичко-насилно уништавање „блажилаца“, неуправичени и отпадници несумњиво представљају посебан облик верских жртава. Као што је случај са свим таквим облицима обожавања, жртвовање је намењено ублажавању страха од смрти од починилаца („виши свештеник“) преносећи смрт на друге¹⁵ (Beres, 2008). Појединачни следбеник може се посматрати као несебичан, алтруистички, херојски до тачке само-жртвовања (Post.) У ритуалу стварања „жртвовања“, живо створење (пожељно чисто и невино) се нуди боговима. Терористичка виктимизација се често перципира као „жртва“ и то је обред уништења који се налази, заправо, у готово свакој религијској традицији у свету (Schmid, 2004).

Код ове врсте тероризма, појединац се најпре налази у једној специфичној друштвеној реалности, која на насилан начин афирмише његов новостечени идентитет потенцијалног мученика¹⁶. Мотивација терористе самоубице

¹⁴ Када истраживач сарађује са потенцијалним самоубилачким бомбардерима и њиховим спонзорима нпр. студентима Хамаса или студентима у индонезијским мадрасама који су „произвели“ самоубилачке бомбардере, постављају се питања попут: „Шта ако ваша породица буде убијена у одмазди због ваше акције“? Или „Шта ако ваш отац умре и ваша мајка открије ваше планове и затражи од вас да одложи док се породица не може опоравити“? Готово сви одговори су били идентични: иако постоји обавеза према породици, дужност према Богу се не може одложити. „Шта ако ваша акција не резултира смрћу објекта, већ само вашом“? Одговор би био: „Бог ће те волети исто“ (Atran, 2006).

¹⁵ Генерално се верује да је самоубилачки бомбардер неустрашив, окрутан и не само вољан, већ чак и жељан умрети због веће славе, Алаха. Заправо, ништа не може бити далеко од истине. Самоубиствени бомбардер се убија како би избегао смрт где он очекује да ће, што је свакако нешто више од тренутне непријатности на путу за вечни живот-бесмртност. Парадоксално, то је његов или њен изузетно озбиљан страх од смрти који су прилике „самоубиства“.

¹⁶ Дејвид Брукс (*David Brooks*) је презентовао начин на који се ово може манифестовати у одређеним екстремним и неуобичајеним случајевима: „Бомбаши су организовани у виду малих ћелија и омогућено им је безброј сати интензивног и блиског духовног тренинга и припреме. Говори им се како ће њиховим породицама бити загарантовано место са Богом, као и да им сле-

се темељи на бази идеологије, тј. на религијској индоктринацији, и терористичке групе не могу усмерити све своје чланове да постану бомбаша самоубице, већ се врши селекција кроз детектовање оних појединаца која имају самоубилачке претензије, генетски предодређена лица са нагоном ка вршењу оваквих напада. Следећа фаза је индоктринација у циљу подстицања самоубилачких аспирација, а влада мишљење да бомбаш самоубица има специфичан ментални склоп. „Живи мученици“, како се другачије називају, постали су мете индоктринације која у себи сублимира елементе глорификовања њиховог колективитета, религије и њиховог посебног култа светаца док се паралелно са тим интензивно и обимно користи пропаганда против непријатеља. Овде се непријатељи упоређују са групама карактеристичним по својој нељудскости или деструктивности (варвари и вандали), или се стигматизују као криминалци, убице и силоватељи. Овакве језичке тактике имају за циљ омаловажавање и понижење мета њихове агресије, а противници се приказују као људска бића нижег ранга, која не заслужују ни елементарно поштовање, ни обзир својствен људским бићима, укључујући и загарантовано право на живот (Kruglanski, Golec, 2005).

Породични морал и уверења која подстичу самоубилачки тероризам су веома осетљиви покретачи а деци се испитра мозак како би извршила самоубилачки напад. Муртаза Хусејн написао је чланак под насловом Пакистански талибански индоктринирани бомбаша за децу. Његови текстови су о томе како деца постају жртве тог терора. Већина деце долази из сиромашних породица и врло верских школа које им дају једину наду за успешан живот. Једино терористи ступају у контакт са дететом или групом деце коју одмах подвргавају испирању мозга. Обећавају им да ће бити у Божјим рукама и да ће живети здрав и мирни живот ако изврше Божји план (Goss, 2013).

Мотивишућа моћ идеологије се налази у препознавању неслагања са идеалним државом, нудећи средство уклањања неслагања кроз акцију. Идеологија која оправдава тероризам идентификује кривца (непријатеља нпр. Запад, Израел) и претпоставља одговорност за неслагање и усмерава насиље против тог кривца (нпр. Цихад као ефективно средство за кретање ка идеалном стању. Трећа мотивациона категорија која је у великој мери укључена у самоубилачке нападе садржи осећај друштвене дужности и обавезе, било интернализоване или подстакнуте притиском вршњака. Ово је очигледно у подацима о пилотима Камиказама у јапанској војсци, али то је и релевантни суицидални тероризам. Најзад, бар у цихадистичкој идеологији Шахадат (мучеништво) не указује на крај индивидуалног постојања, већ на бесмртност у врло пријатним околностима. За мушке *схахеедове*, то подразумева обећање раја и верска венчања бројних (72) девица неупоредиве лепоте. Рај је такође обећан женским *схахидима*. Верује се да подразумева уклањање озбиљних узрока њихо-

дују разне награде за њихове породице и у овом животу... затим да се рај налази баш са друге стране детонатора, а да смрт скоро и да неће осетити, тј. да смрт делује безазлено, као мали убод. Регрути некад морају да леже у празним гробовима, како би видели колико ће смрт бити мирна; подсећају их да живот доноси болест, старост и издају.“ И они су буквално убачени у помаму среће само зато што су изабрани.

вих сексуалних односа, могућност повезивања са прошлим муслиманским херојима, постајући једна од 72 девица, даривање велике лепоте без обзира на физички изглед, могућност упознавања Аллаха и пророка Мухамеда и ослобађање од гробних болова за 70 чланова породице. Тај осећај, рефлектовање симболичке бесмртности и место у колективном памћењу групе или конкретна бесмртност као денизи раја, и парадоксално, спремност да умре у акцији суицидног тероризма, може бити мотивисан жељом да се живи заувек (Kruglanski, *et.al.*, 2009). Јер самоубилачки тероризам представља екстремно средство и починиоци су охрабрени на давање као крајње жртве, и где постоји потенцијал да се да више значаја актеру. Једна од значајних импликација важности друштвене групе у постизању личног значаја јесте то што „спремност да се умре у акцији суицидног тероризма може бити мотивисана жељом да се живи заувек“ (Kruglanski, & Orehek, 2011).

Велики део терора изазваног самоубилачким нападима потиче од идеје о „војсци самоубилачких беспилотних бораца“ који су посвећени свом циљу¹⁷ да би се свесно одрекли свог живота због тога. Као одговор на овај оквир интерпретације, теорија рационалног избора покушава показати да самоубилачки нападачи могу максимизирати разумни скуп циљева где такви циљеви укључују вршење крајње жртве како би се повећала могућност награде у будућности, или можда побољшати живот њихових породица и сународника након њихове смрти (Berman, Laitin, 2006). Има ли других начина на које се „тело у болу“ може поставити у односу на заједницу или политичку формацију? Зашто апстрактно извлачити тело кроз идеје и идеологије распоређене да регрутују, планирају и извршавају насилна дела? Тада је бомбаш самоубица, упркос пажњи услова своје патње, избачен из политичког и историјског односа с својом жртвом. А које су импликације препознавања ослобађања од бола кроз само-жртвовање - политичка стратегија или техника отпора? (Moghadam, 2009).

Неке од досадашњих истраживања показују да су верска уверења кључна у разумевању воље да појединци постану терористи самоубице. На основу анализе садржаја текстова о самоубиству, *Кимхи и Евен* (2004) сугеришу да постоји религиозни прототип самоубилачког тероризма. И што је забрињавајуће, сматра се да верски фундаменталистички самоубилачки терористи могу представљати највећу опасност за друштво. Међутим, други тврде да нису сви исламски терористи самоубице религијски мотивисани и да су политичке снаге важније у развоју самоубилачког тероризма (наравно, постоји низ мотива за самоубилачки тероризам и о њима је дискутовао Могадам (2003), који је предложио двостепени модел самоубилачког тероризма који је усвојио појединачне и организационе циљеве. Ипак, пошто је установио да је религија

¹⁷ Како је могуће објаснити мотивацију некога попут Мохамеда Атте из ове мреже, који је упозорио своје колеге терористе идејом да „... само они, верници који знају за живот након смрти и награду након смрти били би они који заправо и желе смрт? Како је могуће разумети дела намерно дизајнирана да убију децу? Шта заиста може рећи о представницима исламског цихада као што је Абдуллах Схами који каже: „Наравно да да“, на питање да ли жели да његов, осамнаестогодишњи син постане самоубилачки бомбаш (Mirvish, 2001).

кључни фактор у мотивисању многих терориста самоубица, сада морамо размотрити да ли је таква религиозност фактор у другим врстама самоубилачког понашања. Истраживања веома дуго показују да религијска уверења могу чак заштитити од суицидног понашања (студија депресивних болесника открила је да пацијенти који нису пријавили никакву вјерску припадност имали су више покушаја самоубиства од оних који су пријавили верску припадност) (Townsend, 2007).

У разумевању самоубилачког тероризма је неопходно да се уведе више узрочни оквир за анализу ових напада на основу три нивоа: анализа-појединца, организациона, и на нивоу анализе животне средине (Moghadam, 2005). Велики део истраживачке литературе посвећен бомбашима самоубицама је помогао да се продуби разумевање како ови фактори функционишу, појединачно и у комбинацији (Brym, Araj, 2012). Тврди се да, иако терориста самоубица одустане од будуће корисности од релизације самоубилачког напада, овај губитак може бити превише плаћен корисношћу који произилази из напада (Pittel, Rubbelke, 2009). Нпр., Џинц и сарадници (*Ginges et al.*, 2009) су пронашли позитиван однос између похађања верске службе и подршке за самоубилачке нападе, што је у складу са могућности механизма селекције, јер похађање верске службе може ојачати нечији осећај повезаности са заједницом (Liddle, Shackelford, 2014). Колективни верски обреди могу побољшати посвећеност коалицији и стварати осећај фиктивног сродства у заједницама путем два могућа механизма. Прво, показало се да мимикрија повећава кооперативно понашање (и заједнички религијски ритуали који су заједнички за џамије, синагоге, храмове или цркве обично укључују ритуализоване координиране кретње које се могу сматрати великим понизним понашањем. Скупа посвећеност заједничком контраинтуитивном уверењу која указује на посвећеност у групи. Повећање у великој групи може бити повезано са већим конфликтом међу групама (*Ginges, et al.*, 2009).

Лидле, Маклуф и Шацкелфор сугеришу да би важна хипотеза религиозних веровања била истраживање односа између усвајања одређених верских уверења (нпр. посмртног живота) и подршке самоубилачким нападима. Наше размишљање је следеће: посвећеност религији обично подразумева генерално потврђивање основних веровања и вредности те религије, као што је монотеизам или постојање „живог“ живота. На тај начин, мере посвећености исламу треба да утичу на утицај веровања у загробни живот на подршку самоубилачким нападима. Прво, људи могу произвести пост-хок разлоге за подршку насилним нападима на друге, баш као што често израђују разлоге за моралне одлуке или друга понашања. Побуњеничко политичко насиље је спроведено у име било ког броја веровања, укључујући религију, људска права, слободу и жељене облике економске организације. Да су ти различити разлози употребљени, не говори нам сама уверења - начела вероисповиести, демократије или слободе-заправо доводе људе у рат, или су то само епифеноменални пост-хок разлози за оправдавање насиља међу групама (*Ginges, et al.* 2010.) Конкретно, он ће бити отпоран на притисак из спољних извора, као што су претње или повећање вероватноће кривичног гоњења или висине казне што је члан те гру-

пе и он ће такође бити отпоран на спољне информације које су критичне према групи, осим ако та информација не дође од лидера (Wintrobe, 2006). Једносмерни рационалисти могу објаснити индивидуалне мотивације да се ангажују у самоубилачком бомбардовању тврдећи да част у заједници и поштовање „мученика“ и њихових породица утиче на израчунавање трошкова и користи самоубилачких терориста. Активизам високог ризика би могао бити уперен нормативним наградама, као што је побољшање репутације и друштвених ставова.¹⁸ (Hafez, 2006).

По Пејпу „Етнорелигијска група је група коју мотивишу религиозни и националистичке групе која унапређује верску идеологију у контексту територијалног спора. Фундаменталистичка група је она која чији је циљ унапређење интерпретације религије. Религијска група, је она која унапређује верску идеологију. Иако је свако од ових ставова заслужан за промоцију самоубилачког тероризма, постоје проблеми када се примјењују на питање варијација у насиљу самоубилачког тероризма. Фокусирање на различите групе мотивације указују на механизме који повезују верска уверења са самоубилачким тероризмом али су и даље ограничени“ (Henne, 2012).

Закључак

Закључак је да стандардни рационални избори откривају да уз оправдане функције корисности, запошљавање мученика не захтева апелацију на ирационалност или изговоре за фанатизам. Ни тероризам, ни самоубилачки напади нису одобрени у религији. Прави тест рационалног модела није да објашњава регрутовање нападача, већ управљање оперативцима који ће се одупрети искушењу да се дефектизују приликом организовања напада великих удела. Да би се решио овај стратешки проблем, треба пронаћи ефикасан модел који наглашава функцију добровољних верских организација као ефикасних пружалаца локалних јавних добара. Жртве које траже ове групе омогућавају узајамну помоћ, али су такође погодне за решавање екстремних проблема главног „агента“ у регрутовању и управљању оперативцима који неће погрешити. Тако су верски радикали ефикасни (али не и неопходно јединствени) извршиоци самоубилачких бомбардера. Модел је такође анализирао избор самоубилачких напада као тактику, предвиђајући да ће се користити самоубиство у случајевима када су мете добро заштићене и када је штета потенцијално велика. У раду је презентована повезаност религиозних уверења и самоубилачких напада. Чини се да је веза између религије и самоубилачких напада функција колективних верских активности које олакшавају популарну подршку за само-

¹⁸ Постоје два проблема са овом линијом размишљања. Прво, чини се логичним да појединци траже награде у којима не могу да учествују, јер у том случају зависи од њиховог самоповређивања; мртви бомбаша не могу уживати у поштовању заједница које им је дато након напада. Друго, чак и ако репутацијско право за преживелим члановима породице може инспирисати само-жртвовање, онда се истражују и културне норме које чине мучеништво као частан чин заслужујући поштовање на првом месту.

убилачке нападе и парохијски алтруизам уопште. Обавештајна заједница треба да буде свеснија верских питања и како би се сузбили религиозни мотиви, владе треба да се укључе активније у сузбијање овог вида тероризма. Језик мучеништва успоставља другачији однос: чин мученика је одговор на историју и сталне услове понижења и немоћности. Разумевање ово двоје као међусобно конститутивних и међусобно поткрепљујућих, први је корак да се види проблем из другог угла и отвори простор за размишљање о алтернативама. Стандардна објашњења указују на то да је религиозни фанатизам примарни покретач у генерисању самоубилачких бомбардера. Међутим, све већи број емпиријски заснованих анализа указује на то да су терористичка самоубиства вишефакторни феномен који се не може лако објаснити као исход религиозног фанатизма.

Политички конфликт над територијом је главни разлог за самоубилачки бомбашки напад, иако вероисповести о самоубилачким мисијама вероватно постају важније када секуларне идеологије не доносе жељене резултате. Већина насилних верских метафора приказује аспекте апсолутизма, оправдања насиља и демонизације противника, што погоршава проблем верског тероризма и сродне потраге за евентуалним контра-мерама. У схватању овог проблема треба увести један феноменолошки приступ, који би могао побољшати свеобухватно схватање само ових интензивирајућих фактора. Феноменолошка анализа верског тероризма требала би истраживачима у овој области подићи свест да је терористичко насиље компликовано, дубоко телесно утемељена појава и да морамо разумети феномен отелотворења у овом погледу. Акције терориста мотивисане су његовим сензорно-моторним искуствима, емоцијама, потребама и жељама које потичу из његовог личног тела и које се огледају у друштвеном телу чији је он део. Треба узети у обзир да сваког муслимана као потенцијалног терористу треба избегавати. Ова перцепција дубоке боли муслимана широм света само повећава поларизацију. Поред тога, медији, истраживачи и политичари морају да направе посебне напоре у разликовању правих начела ислама и приступа припадника верске терористичке организације која експлоатише и злоупотребљава религију. Нарочито, верски мотивисане терористичке организације злоупотребљавају религију као фактор мотивације за регрутовање нових чланова. Тероризам је често прибегавао искривљеној религијској мисли како би оправдао своје насиље, и терористи су мотивисани од стране верских личности који намерно погрешно тумаче делове светих текстова како би оправдали своје акте.

Литература:

1. Altunbulak N., Sarica H. (2007). Religious Motivations and Suicide Bombings, Suicide as a Weapon Centre of Excellence Defence Against Terrorism, Ankara, Turkey (Ed.) IOS
2. Anees, M. (2006). "Salvation and Suicide: What Does Islamic Theology Say?" Dialog 45, no. 3 : 275-279.

3. Atran S. (2006). "The Moral Logic and Growth of Suicide Terrorism". *The Washington Quarterly*, Center for Strategic and Int'l Studies, MIT, 29, pp.127-147.
4. Atran, S., & Norenzayan, A. (2004). Religion's evolutionary landscape: Counterintuition, commitment, compassion, communion. *Behavioral and Brain Sciences*, 27, 713–770
5. Azam, J.P. (2005). "Suicide-Bombing as Inter-Generational Investment." *Public Choice* 122, no. 1–2: 177–198
6. Beres, L. (2007). "Religious Extremism and International Legal Norms: Perfidy, Preemption, and Irrationality." *Case Western Reserve Journal of International Law* 39, no. 3, 709-730.
7. Berman, E. & Laitin, D.D. (in press). Rational martyrs: Evidence from data on suicide attacks. In E.M. Meyerson-Milgrom (Ed.) *Suicide Missions and the Market for Martyrs, A Multidisciplinary Approach*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
8. Bloom, M. (2005). *Dying to kill: The allure of suicide terror*. New York: Columbia University Press
9. Brym R. Araj B. (2012). Are Suicide Bombers Suicidal? Department of Sociology University of Toronto Toronto, Ontario, *Studies in Conflict & Terrorism*, 35:432–443, 2012 Taylor & Francis Group, DOI: 10.1080/1057610X.2012.675550
10. Bukay, D. (2006). The Religious Foundations of Suicide Bombings Islamist Ideology *Middle East Quarterly*, pp. 27-36, Vol. 13, No. 4.
11. Cronin, Kurth. (2003). Terrorists and Suicide Attacks. Drey Specialist in Terrorism Foreign Affairs, Defense, and Trade Division, CRS Report of congress
12. De la Corte I. (2014). The social psychology of suicide terrorism,
13. Pittel K. and Rubbelke D. (2009). Decision Processes of a Suicide Bomber – Integrating Economics and Psychology.
14. Emmons, R. A. & Paloutzian, R. F. (2003). The psychology of religion. *Annual Review of Psychology* 54:377–402.
15. Fierke, K. M. (2009) "Agents of Death: The Structural Logic of Suicide Terrorism and Martyrdom." *International Theory: A Journal of International Politics, Law and Philosophy* 1, no. 2 : 155-184.
16. Freamon B. (2003). Martyrdorm, suicide, and the Islamic law of war: a short legal history, *27 Fordham international law Jorunal*, 299
17. Ginges, J, Hansen I, and Norenzayan A. (2010). Religious Belief, Coalitional Commitment, and Support for Suicide Attacks." *Evolutionary Psychology*, 8(3) 346-349
18. Ginges, J, Hansen J., and Norenzayan J. (2009). "Religion and Support for Suicide Attacks." *Psychological Science* 20, no. 2: 224-230.
19. Ginges, J. Working Religion and support for suicide bombing. Devotion to God or to the Collective? Understanding the relationship between religion and popular support for suicide bombing
20. Goss, D. (2013). "Suicide Terrorism: Understanding the Mindset and Motives" .Online Theses and Dissertations. 173
21. Grimland, M, Apter, A & Kerkhof, A (2006). Trends the Phenomenon of Suicide Bombing. A Review of Psychological and Nonpsychological Factors *Crisis* ; Vol. 27(3):107–118, DOI 10.1027/0227-5910.27.3.107
22. Hafez, M. (2006). Rationality, culture, and structure in themaking of suicide bombers: Apreliminary theoretical synthesis and illustrative vase study. *Studies in Conflict and Terrorism*, 29, 165–185
23. Harrison M. (2003). The Logic of Suicide Terrorism." *Royal United Services Institute Security Monitor*, vol. 2, no. 1 (2003), pp. 11–13.
24. Henne, P. (2012). "The Ancient Fire: Religion and Suicide Terrorism." *Terrorism & Political Violence* 24, no. 1: 38-60.

25. Horowitz, Michael C. "The Rise and Spread of Suicide Bombing." *Annual Review of Political Science* 18 (2015): 69-84.
26. Hudson, R. (1999). *The sociology and psychology of terrorism: who becomes a terrorist and why? A Report Prepared under an Interagency Agreement by the Federal Research Division, Library of Congress*, 51
27. Kassim, S H. (2008). "The Role of Religion in the Generation of Suicide Bombers." *Brief Treatment and Crisis Intervention* 8, no. 2 (May 2008): 204-208
28. Kruglanski A., Golec, A. (2005). *A Individual Motivations, the Group Process and Organizational Strategies in Suicide Terrorism*, Maryland, 33
29. Kruglanski A. (2009). *Fully Committed: Suicide Bombers' Motivation and the Quest for Personal Significance*. *Political Psychology*, 331-357
30. Kruglanski, A. W., & Orehek, E. (2011). The role of the quest for personal significance in motivating terrorism. Chapter in J. Forgas, A. Kruglanski, & K. Williams (Eds.), *The Psychology of Social Conflict and Aggression*. 153-166. New York: Psychology Press
31. Kruglanski, A., Bélanger, J, Gelfand, M., Gunaratna, R., Hettiarachchi, M., Reinares, F., Orehek, E., Sasota, J. & Sharvit, K. (2013). *Terrorism: A (Self) Love Story Re-directing the Significance Quest Can End Violence*, *American Psychological Association*, 68(7), 559–575.
32. Leistedt, S. J. (2013). *Behavioural aspects of terrorism*, *Forensic Science International*, Vol. 28 (1), 21-22.
33. Liddle R.J., Shackelford K.T. (2014). *Evolutionary Psychological Science of Suicide terrorism*, in *Understanding Suicide terrorism: Psychological Dynamic*, DOI:<http://dx.doi.org/10.4135/9789351507901>
34. Merari, A, Diamant, Bibi, A., Broshi, Y. and Zakin, G. (2010) 'Personality Characteristics of "Self Martyrs"/"Suicide Bombers" and Organizers of Suicide Attacks', *Terrorism and Political Violence*, 22: 1, 87 — 101
35. Mirvish, A. (2001). "Suicide Bombers, Authoritarian Minds, and the Denial of Others." *Judaism* 50, no. 4: 387-397.
36. Moghadam A. (2005). *The Roots of Suicide Terrorism: a multi-causal approach*, Harrington Workshop on the Root Causes of Suicide Terrorism University of Texas at Austin,
37. Moghadam, A. (2008). "Motives for Martyrdom: Al-Qaida, Salafi Jihad, and the Spread of Suicide Attacks." *International Security* 33, no. 3 46-78.
38. Motha, S. (2009). *Liberal Cults, Suicide Bombers, and other Theological Dilemmas*. *Journal of Law, Culture, and Humanities*, 5 (2). pp. 228-246. ISSN 1743-8721
39. Myers, K. (2002). "The Terrible Sight of a Female Terrorist." *The Telegraph*. October 26, 2002. <http://www.telegraph.co.uk/comment/personal-view/3583369/The-terrible-sight-of-a-female-terrorist.html>
40. Naqvi, H., Huma S., Kazim, S. F. (2011). *Suicide bombing: A Geopolitical perspective*, *Journal Of Pakistan medical association*, Vol.61, No.1, 74-80
41. Post J. *The Psychological and Behavioral Bases of Terrorism: Individual, Group and Collective Contributions*
42. Rabasa A., Bernard C., Chalk P., Fair C., Karashik T. (2004). *The muslim world after 9/11*, RAND corporation,
43. Schmid, A. P. (2004). "Frameworks for Conceptualising Terrorism", *Terrorism and Political Violence*, Vol. 16, No. 2, 2004, 197-221.
44. Schweitzer Y. (2003). *Female Suicide Bombers for God imra*, Jaffee Center for Strategic Studies
45. Sosis, R. & Ruffle, B. (2003) *Religious ritual and cooperation: Testing for a relationship on Israeli religious and secular kibbutzim*. *Current Anthropology* 44:713–2

46. Strenski, I (2003). "Sacrifice, Gift and the Social Logic of Muslim 'Human Bombers.'" *Terrorism and Political Violence* 15, no. 3: 1-34
47. Suicide terrorism Martyrdom and murder (2004), *The Economist Journal*,
48. Townsend, E. (2007). "Suicide Terrorists: Are They Suicidal?" *Suicide & Life-Threatening Behavior* 37, no. 1: 35-49.
49. Wintrobe, R. (2006). "Extremism, Suicide Terror, and Authoritarianism." *Public Choice* 128, no. 1-2 : 169–195.

RELIGION AS THE INITIATIVE OF SELF-GOVERNMENT TERRORISM

Summary: The subject of the work is the readiness of a terrorist organization inspired by religion to use the method of suicide attack. Certain conflict areas, including Israel-Palestine, Iraq and Afghanistan, and terrorist organizations in them, have little difficulty finding volunteers who are willing to kill themselves. Instead, the presence of religious services, thought to increase the coalition's commitment, positively provides support for suicide attacks. The unique effects of religious beliefs on political violence will also be elaborated by applying their insights on variations in the severity of suicide attacks. Many experts claim that the incidence of suicidal attacks is fueled by religious beliefs and in order to test this hypothesis, it is necessary to investigate whether the total number of suicidal attacks per violent conflict or the annual number of suicide attacks per country is linked to religious conflicts.

Key words: religion, religious beliefs, suicidal terrorism, conflict